

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA IJODIY FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISH USULLARI

Boymurodova Ruxshonaxon Avazbek qizi

Qo'qon universiteti Andijon Filiali

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 2-kurs talabasi

Annotatsiya:

Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijodiy fikrlashni rivojlantirishning nazariy asoslari va amaliy usullari yoritilgan. Ijodiy fikrlashni shakllantirishda muammoli o'qitish, interfaol metodlar, o'yin texnologiyalari hamda o'qituvchining shaxsiy yondashuvi muhim omil sifatida ko'rsatib o'tilgan. Shuningdek, zamonaviy axborot texnologiyalarining ijodkorlikni qo'llab-quvvatlashdagi roli tahlil qilinadi.

Аннотация:

В данной статье раскрываются теоретические основы и практические методы развития творческого мышления у учащихся начальных классов. Показано значение проблемного обучения, интерактивных методов, игровых технологий и индивидуального подхода учителя в формировании креативности учащихся. Также анализируется роль современных информационных технологий в поддержке творческого мышления.

Annotation:

This article discusses the theoretical foundations and practical methods for developing creative thinking among primary school students. The importance of problem-based learning, interactive teaching methods, game technologies, and the teacher's individual approach in fostering creativity is emphasized. The role of modern information technologies in enhancing students' creativity is also analyzed.

Kalit so'zlar:

ijodiy fikrlash, boshlang'ich ta'lim, interfaol metodlar, innovatsion yondashuv, muammoli o'qitish, o'qituvchi faoliyati, o'yin texnologiyalari, kreativlik, mustaqil fikrlash.

Ключевые слова:

творческое мышление, начальное образование, интерактивные методы, инновационный подход, проблемное обучение, деятельность учителя, игровые технологии, креативность, самостоятельное мышление.

Keywords:

creative thinking, primary education, interactive methods, innovative approach, problem-based learning, teacher's activity, game technologies, creativity, independent thinking.

Bugungi kunda ta'lim jarayonining asosiy maqsadi — mustaqil, erkin, ijodiy fikrlaydigan, yangi g'oyalarni ilgari sura oladigan shaxsni tarbiyalashdan iborat. Boshlang'ich ta'lim bu jarayonning poydevori hisoblanadi. Shu bosqichda o'quvchilarda nafaqat bilim, balki fikrlash madaniyati, ijodkorlik, mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatlari shakllanadi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ta'lim sohasidagi farmon va qarorlari, "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun hamda "Milliy o'quv dasturi"da o'quvchilarda kreativlikni rivojlantirish asosiy vazifalardan biri sifatida belgilangan. Shuning uchun ham boshlang'ich sinf o'qituvchilari o'z faoliyatida ijodiy fikrlashni rivojlantiruvchi pedagogik texnologiyalardan keng foydalanishlari zarur.

Ijodiy fikrlash tushunchasi va uning ahamiyati. Ijodiy fikrlash — bu yangicha qarash, noodatiy yechim topish, mavjud bilimlarni yangi shaklda qo'llash qobiliyatidir. Ijodiy fikrlash o'quvchilarda mantiqiy tahlil, mustaqil fikr, kuzatuvchanlik va tasavvur kuchini rivojlantiradi. Psixologlar (G. Guilford, E. Torrance, L. Vigotskiy) ta'kidlashicha, ijodiy tafakkur inson tafakkurining eng yuqori darajasidir va uni o'quv jarayonida doimiy rag'batlantirish kerak.

Boshlang'ich ta'limda ijodiy fikrlashni rivojlantirish metodlari. Boshlang'ich ta'limda ijodiy fikrlashni rivojlantirish uchun quyidagi metodlar samarali hisoblanadi: **Muammoli o'qitish metodi.** Bu metodda o'quvchilar oldiga hal qilinishi lozim bo'lgan

muammo qo'yiladi. Ular mustaqil tarzda yechim topishga harakat qiladilar. Masalan, matematika darsida "Agar 5 ta olma 2 ta do'stga teng taqsimlansa, yana nechta qoladi?" kabi savollar orqali o'quvchi tafakkurini faollashtirish mumkin. **"Aqliy hujum" metodi.** Bu usul kichik guruhlar bilan ishlashda samarali bo'lib, o'quvchilardan muayyan masalaga oid ko'plab g'oyalar taklif etish talab qilinadi. Har bir fikr qadrlanadi, tanqid qilinmaydi — bu ijodiylikni rag'batlantiradi. **Klaster (g'oya xaritasi) usuli.** Bu metod orqali o'quvchilar o'z fikrlarini vizual tarzda ifodalashadi. Masalan, "Bahor" so'zi atrofida g'oyalar, ranglar, his-tuyg'ular, tabiat hodisalarini yozish orqali ularning tasavvuri kengayadi. **Rolli o'yinlar va dramatizatsiya.** Adabiyot yoki ona tili darslarida rolli sahnalar o'tkazish orqali o'quvchilarning his-tuyg'ulari, obrazli fikrlashi, hamkorlikda ijod qilish qobiliyati oshadi. **"Fantaziya mashqlari".** Bu usulda o'quvchilardan noodatiy savollarga javob topish so'raladi, masalan:

- Agar hayvonlar gapira olganida, ular nimalarni aytgan bo'lardi?
- Agar daraxt yurib ketsa, nima bo'ladi?

Bunday topshiriqlar bolalarda keng fikrlashni, mantiqiy va assotsiativ tafakkurni rivojlantiradi.

Ijodiy fikrlashni rivojlantirishda o'qituvchining roli. O'qituvchi bu jarayonda motivator, yo'l-yo'riq beruvchi va hamfikir sifatida qatnashadi. U quyidagilarga e'tibor qaratishi lozim: O'quvchini erkin fikrlashga undash; Har bir fikrni qadrlash va ijobiy tahlil qilish; O'quvchilarni o'z fikrlarini dalillar bilan asoslashga o'rgatish; Rag'batlantirish orqali o'ziga ishonchni oshirish. O'qituvchi o'z darslarida "ochiq savollar", "muammoli vaziyatlar", "ijodiy topshiriqlar" dan keng foydalanishi zarur.

Zamonaviy texnologiyalarning o'rni. Bugungi kunda raqamli vositalar (interaktiv doska, multimediali taqdimotlar, onlayn o'yinlar) ijodiy fikrlashni qo'llab-quvvatlaydi. Masalan, Quizizz, Kahoot, Wordwall kabi platformalarda yaratilgan topshiriqlar orqali o'quvchilar o'yin orqali fikrlaydi, raqobat ruhida ijodkorlikni namoyon etadi.

Ijodiy fikrlashni baholash mezonlari. O'quvchilarning ijodiy fikrlash darajasi quyidagi mezonlar asosida baholanadi: Yangi g'oya topish tezligi (fluency); Fikrlarning o'ziga xosligi (originality); Fikrni kengaytirish qobiliyati (elaboration); Muammoni hal etishdagi moslashuvchanlik (flexibility).

Xulosa

Boshlang'ich ta'limda ijodiy fikrlashni rivojlantirish – zamonaviy ta'limning asosiy talabi hisoblanadi. Ijodiy fikrlovchi o'quvchi kelajakda mustaqil qaror qabul qiluvchi, ijtimoiy faol, innovatsion g'oyalarni ilgari sura oladigan shaxs sifatida shakllanadi. Shu bois, o'qituvchi o'z darslarida ijodkorlikni qo'llab-quvvatlovchi muhit yaratishi, o'quvchilarning erkin fikrlashiga sharoit yaratishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ta'lim sifatini oshirish va ilmiy tadqiqotlarni rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ–3775-son qarori.
2. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
3. G'ulomova H., O'ktamova N. Boshlang'ich ta'lim metodikasi. – Toshkent: Fan, 2021.
4. Torrance, E.P. Creativity: Its Nature and Nurture. – Lexington Books, 2005.
5. Guilford, J.P. The Nature of Human Intelligence. – New York: McGraw-Hill, 1967.